

enquête vragenlijst maatschappelijk belang

datum: 26 maart 2014

auteur: Henk Heinen

Achtergrond van het onderzoek

Doel onderzoek

Een zorgvuldige beoordeling van alle relevante individuele feiten en omstandigheden is noodzakelijk om een afweging te kunnen maken voor het al dan niet gebruik maken van de discretionaire bevoegdheid door de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie. Daarom heeft het ministerie van Veiligheid en Justitie in overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het Nederlands Genootschap van Burgemeesters (NGB) geïnventariseerd welke informatie van de burgemeester nodig is om het maatschappelijk belang van een individuele vreemdeling te kunnen wegen, waarbij de door de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken benoemde factoren zijn betrokken.

Sinds oktober 2012 kan een burgemeester die beroep doet op de discretionaire bevoegdheid, die de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie heeft om een vreemdeling verblijf te verlenen in afwijking van het beleid, gebruik maken van een vragenlijst.

De Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) kan deze vragenlijst voorleggen aan de burgemeester van de woonplaats waar de vreemdeling woont, wanneer informatie over het maatschappelijk belang van doorslaggevende betekenis kan zijn bij de beoordeling van schijnendheid en deze informatie in het vreemdelingendossier onvoldoende is.

Indien de burgemeester op eigen initiatief een verzoek om gebruikmaking van de discretionaire bevoegdheid wil doen, kan de vragenlijst de burgemeester helpen te bepalen welke informatie over het maatschappelijk belang voor de beoordeling relevant is.

Op 7 januari 2013 heeft de Staatssecretaris aan de Tweede Kamer toegezegd deze vragenlijst na een jaar gebruik te evalueren.

Doelgroep

Voor het onderzoek zijn in totaal 28 burgemeesters benaderd, die tussen oktober 2012 en oktober 2013 een beroep hebben gedaan op de discretionaire bevoegdheid en daarbij al dan niet gebruik hebben gemaakt van de vragenlijst Maatschappelijk Belang.

Veldwerkperiode

De geselecteerde burgemeesters hebben in februari 2014 via de e-mail een uitnodiging ontvangen waarin kort het doel van het onderzoek wordt toegelicht. De e-mail bevat tevens de link naar de online vragenlijst. Naast het versturen van een reminder zijn (de secretaresses) van de niet-deelnemers in maart 2014 nagebeld met de vraag of ze de online vragenlijst alsnog wilden invullen. Uiteindelijk hebben 19 burgemeesters van de volgende gemeenten deelgenomen aan het onderzoek (respons 68%):

- ✓ Almelo
- ✓ Amsterdam
- ✓ Borne
- ✓ De Bilt
- ✓ Gorinchem
- ✓ Heiloo
- ✓ 's-Hertogenbosch
- ✓ Hulst
- ✓ Lingewaard
- ✓ Middelburg
- ✓ Nijmegen
- ✓ Pekela
- ✓ Súdwest-Fryslân
- ✓ Twenterand
- ✓ Veendam
- ✓ Vught
- ✓ Wageningen
- ✓ Wijchen
- ✓ Zwolle

Resultaten van het onderzoek

- 13 van de 19 burgemeesters zijn bekend met de vragenlijst Maatschappelijk Belang.
- De meeste burgemeesters (10) zijn via de Vereniging Nederlandse Gemeenten bekend geraakt met de vragenlijst. 3 burgemeesters (ook) via het Nederlands Genootschap van Burgemeesters en 2 via de Immigratie- en Naturalisatiedienst en de Dienst Terugkeer en Vertrek. Verder worden de volgende organisaties/instanties eenmalig genoemd: Adviescommissie voor Vreemdelingzaken, Vluchtelingenwerk Nederland en via een Tweede Kamerbrief.
- Van de 13 burgemeesters die de vragenlijst kennen, hebben 8 deze ook daadwerkelijk gebruikt bij het aandragen van maatschappelijk belang. 5 van hen tot nu toe eenmalig, 2 burgemeesters driemaal, 1 burgemeester reeds vijfmaal.
- De 5 burgemeesters die geen gebruik hebben gemaakt, geven aan dat ze op een alternatieve wijze maatschappelijk belang hebben aangedragen (4). Een keer wordt opgemerkt dat de vragen in de vragenlijst ontoereikend zijn.
- 6 van de 8 burgemeesters die gebruik hebben gemaakt van de vragenlijst, hebben alle vragen gebruikt.
- Aan zowel de gebruikers als de niet-gebruikers is gevraagd welke vragen bruikbaar zijn bij het aandragen van maatschappelijk belang. 13 van de 19 burgemeesters zijn van mening dat alle vragen relevant zijn. 1 burgemeester vindt geen enkele vraag bruikbaar. De 5 burgemeesters die een of enkele vragen als bruikbaar aanvinken, vinden geen van allen vraag 2 bruikbaar (*'Kunt u aangeven of en zo ja waar de betrokken vreemdeling concreet zicht heeft op werk of het volgen van een opleiding?'*)
- In hun toelichting op de bruikbaarheid van de vragen, merken burgemeesters het volgende op:

"Alle zeven vragen zijn van belang om een totaalbeeld van de vreemdeling in kwestie weer te geven. Met andere woorden een holistische benadering (gericht op aspecten van participatie en persoonlijke omstandigheden) is op zijn plaats."

"Een aantal vragen richt zich op de mate van integratie. In de praktijk gaat het echter veelal om mensen waarbij een complex aan factoren spelen die vooral te maken hebben met de bijzondere kwetsbaarheid, zoals somatische en psychische kwesties en een hoge mate van belemmeringen om terug te kunnen keren. Juist op dat snijvlak liggen de meeste problemen. Omdat de beoordelingen van IND en DT&V zo'n hoge drempel hebben, ontstaan die klemmende kwesties van humanitaire aard."

"Het is van groot belang dat alle aspecten die een rol spelen bij de beoordeling van de maatschappelijke, sociale en gezinssituatie voldoende aan bod komen en meewegen in de besluitvorming."

"Natuurlijk geven de vragen een handreiking, maar ik ben van mening dat de burgemeester zijn/haar eigen verhaal op moet schrijven om de oprechte maatschappelijke betrokkenheid van iemand te onderstrepen. Het hanteren van een vragenlijst is in dit geval te veel het hanteren van een 'kunstje', terwijl ik van mening ben dat het hier gaat over mensen die het verdienen om daar extra aandacht aan te besteden."

"Om een goede inschatting te maken op welke manier de vreemdeling deel uit maakt van de samenleving en een inschatting te maken welke interventies nodig zijn, is het van belang antwoorden te kunnen geven op de gestelde vragen."

1. Kunt u aangeven of en zo ja hoe de vreemdeling bijdraagt en participeert in uw gemeenschap (bijvoorbeeld door middel van vrijwilligerswerk, sociale contacten in uw gemeente), en hoe lang dit al het geval is?
2. Kunt u aangeven of en zo ja waar de betrokken vreemdeling concreet zicht heeft op werk of het volgen van een opleiding?
3. Indien er sprake is van (een) (minderjarige) kind(eren), kunt u aangeven hoe het kind of de kinderen functioneren op school?
4. Kunt u aangeven in hoeverre betrokkene de Nederlandse taal beheerst of de bereidheid heeft de Nederlandse taal te leren?
5. Kunt u aangeven of er actoren in uw gemeenschap zijn die betrokkene materieel en/of immaterieel hebben gesteund of steunen of bereid zijn te steunen en zo ja op welke wijze?
6. Kunt u aangeven of er negatieve omstandigheden ten aanzien van de betrokken vreemdeling spelen in uw gemeenschap (bijvoorbeeld sociale diensten die betrokken zijn, openbare orde aspecten)?
7. Zijn er verder nog bijzondere (gezins)omstandigheden waar ik van op de hoogte dien te zijn?